

דאָמַר רַבִּי חֵיִיא, מְצַטְעַר הוּוּה נַח טְפִי עַל אוֹבְדָא דְעֵלְמָא. אָמַר רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, יַדְעֵתִי כִּי אַתָּה רַחוּם, וְאַתָּה לֹא רַחֲמֵתָ עַל עוֹלְמָךְ, וְנִהְפֵּךְ רַחֲמֵנִיךָ לְאַכְזָרוֹת. אַתָּה לֹא רַחֲמֵתָ עַל בְּנֵיךְ, יֵצֵא זֶה שְׂאִינוּ מְרַחֵם עַל בְּנָיו, וְנִהְפֵּךְ לְהֵם לְאַכְזָרִי. וְלִפְיֵךְ שֶׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, רְמַז הוּא דְקָא רְמַז.

העולם. אמר: רבוננו של עולם, ידעתי כי אתה רחום, ואתה לא רחמת על עולמך, ונהפך רחמנותך לאכזרות. אתה לא רחמת על בניך, יצא זה שאינו מרחם על בניו, ונהפך להם לאכזרי. ולפיכך שלח את העורב, רמז הוא שרמז.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי לֹא כְּתִיב בֵּיה אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה, וְהָאִיךְ הִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלָפִי מַעְלָה. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, מְרֹב צְעָרוּ הוּא דְאָמַר, דְּהָא תַנּוּן, מִנִּין שְׂאִין דְּנִין אֶת הָאָדָם לְפִי צְעָרוּ, שְׂנֵאָמַר (אִיּוֹב לֵד לַה) אִיּוֹב לֹא בִדְעַת יַדְבֵּר וְדִבְרִיו לֹא בַהֲשָׁפַל. אַף עַל פִּי שֶׁהִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלָפִי מַעְלָה, אִין דִּינוּ כְּמִזִּיד, אֶלְא כְּאָדָם בְּלֹא דַעַת, לְפִי צְעָרוּ.

אמר רבי יוסי, וכי לא כתיב בו איש צדיק תמים היה, והאיך הטיח דברים כלפי מעלה? אמר רבי חייא, מרב צערו הוא שאמר, שהרי שנינו, מנין שאין דנין את האדם לפי צערו? שנאמר (איוב לד) איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשפל. אף על פי שהטיח דברים כלפי מעלה, אין דינו כמזיד, אלא כאדם בלא דעת, לפי צערו.

וְרָא רָצָה הָעוֹרֵב לְהַלּוֹךְ בְּשְׁלִיחוֹתוֹ, מִפְּנֵי שְׁמֵתוֹקֵן הוּא לְשְׁלִיחוֹת אַחֲרֵת, לְפָרְנִס אֲלֵיהּ, שְׂנֵאָמַר (מ"א י"ו) וְהָעוֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר, וְלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוֹתוֹ, עַד יְבַשֶּׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ, שֶׁהָיָה עַל יַדֵּי שְׁבוּעַת אֲלֵיהּ. כִּיּוֹן שְׂרָאָה נַח שְׁלֹא עָשָׂה כְּהוֹגֵן, שֶׁלַח אֶת הַיּוֹנָה.

ורא רצה העורב להלוך בשליחותו, מפני שמתקן הוא לשליחות אחרת - לפרנס אליהו, שנאמר (מלכים א יז) והעורבים מביאים לו לחם ובשר, ולא רצה לעשות שליחותו, (בראשית ח) עד יבשת המים מעל הארץ, שהיה על ידי שבועת אליהו. כיון שראה נח שלא עשה כהוגן, שלח את היונה.

וְאָמַר רַבִּי בּוּן, תְּרִי עֲנִינֵי רְמַז בָּהּ, חֲדָא, דְּכְתִיב (הושע ז יא) כִּיּוֹנָה פּוֹתָה אִין לֵב, כְּלוּמַר מְרֹב צְעָרִי, אִין לְבִי עֲמִי וְנִפְתָּה. אַחֲרֵינָא, אָמַר נַח, אִין בְּכָל הָעוֹפּוֹת דִּיִּסְבּוּל מִיתְתָּה בְּלֹא סְרַבְנוּת, כִּיּוֹנָה. וְלִפְיֵךְ נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל כִּיּוֹנָה. אָמַר נַח, כֶּף יְאוֹת לָנָא לְמִסְבַּל כְּלָא, בְּלֹא סְרַבְנוּתָא, וְלִפְיֵךְ וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה.

ואמר רבי בון, תרי ענייני רמז בה, אחד - שכנתוב (הושע ז) כיונה פותה אין לב. כלומר, מרב צערי אין לבי עמי ונפתה. אחרת - אמר נח, אין בכל העופות שיסבל מיתתה בלא סרבנות כיונה, ולפיכך נמשלו ישראל כיונה. אמר נח, כף נאות לנו לסבל הכל בלי סרבנות, ולפיכך וישלח את היונה.

תַּנּוּ רַבָּנִין, מָה הִשִּׁיב הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנַח, כְּשִׁיצָא מִן הַתִּיבָה וַרְאָה כָּל הָעוֹלָם חָרֵב, וְהִתְחִיל לְבַכּוֹת עָלָיו, וְאָמַר, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם,

שנו רבותינו, מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח, כשיצא מן התיבה וראה כל העולם חרב והתחיל לבכות עליו, ואמר: רבוננו של עולם, נקראת רחום,

נְקִרְאֵת רַחוּם, הִיָּה לָךְ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ. הַשִּׁיבֵנו הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַעֲנָא שְׁטִיָא, פְּעֵן אַמְרַת דָּא, וְלֹא בּוֹזְמָנָא דְאַמְרִית לָךְ בְּלִישְׁנָא רְכִיכָא, כִּי אַתְּךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנֵי בְדוּר הַזֶּה, וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמְּבוּל וְכוּ', לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר כּוּ', עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר. פּוֹלֵי הָאִי אֶתְעַפְּבִית עִמָּךְ, וְאַמְרִית לָךְ, בְּדִיל דְתַבְעֵי רַחֲמִין עַל עַלְמָא. וּמְפָרִין דְשִׁמְעַת דְתַשְׁתִּיזִיב אֶת פְּתִיבוּתָא, לֹא עֵאל בְּלַבְּךָ בִישׁוּתָא דְעַלְמָא, וְעַבְדַת תִּיבוּתָא וְאַשְׁתִּזְבְּתָא. וְכַעַן דְאַתְּאֲבִיד עַלְמָא, פְּתַחֲתִית פּוּמָךְ לְמַלְלָא קַדְמֵי בְּעִיָין וְתַחֲנוּנִין.

בֵּינן דְחִזָּא נח כֶּף, הַקְרִיב עֲלוּן וְקַרְבָּנִין, דְכַתִּיב וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלוֹת בַּמִּזְבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין הַצְּדִיקִים שֶׁהֵיוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כֶּף וּבֵין נח. נח לֹא הִגִּין עַל דּוּרוֹ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלָיו כְּאַבְרָהָם. הַגִּין עַל דּוּרוֹ, וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלָיו כְּאַבְרָהָם.

דְכִיּוֹן דְאָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, (בראשית יח ב) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה, מִיָּד וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר. וְהִרְבָּה דְבָרִים כְּנֶגֶד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׂאֵל שָׂאֵם יִמְצֵא שֵׁם עֲשֵׂרָה צְדִיקִים, שִׁיכְפֹר לְכָל הַדּוּר בְּשִׁבְלֵם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שֶׁהֵיוּ עֲשֵׂרָה בְּעִיר, עִם לוֹט וְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו וּבְנוֹתָיו, וְחַתָּנָיו, וְלֹכְנֵי לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר.

בֹּא מִשָּׁה וְהַגִּין עַל כָּל הַדּוּר. פִּיּוֹן שֶׁאָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, יִשְׂרָאֵל חֲטָאוּ, (שמות לב ח) סְרוּ מֵהָר מִן הַדָּרֶךְ. מַה פְּתִיב בֵּיהּ, (שם לב יא) וַיַּחֲלֵ מִשָּׁה. מַהוּ וַיַּחֲלֵ. מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאַחֲזַתּוּ חֲלָחְלָהּ. רַבָּנָן אָמְרִי, לֹא הִנִּיחַ מִשָּׁה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא. דְכַתִּיב, (שם לב לב) וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם

הִיָּה לָךְ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ? הַשִּׁיבֵנו הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רוּעָה שׁוֹטָה, כַּעַת אַמְרַת אֶת זֶה, וְלֹא בּוֹזְמָן שֶׁאַמְרַתִּי לָךְ בְּלִישׁוֹן רַבָּה, כִּי אַתְּךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנֵי בְדוּר הַזֶּה, וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמְּבוּל כּוּ', לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר כּוּ', עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר. כָּל זֶה הִתְעַפְּבִית עִמָּךְ, וְאַמְרַתִּי לָךְ כְּדִי שֶׁתַּבְקֵשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, וּמֵאֲזַ שֶׁשִּׁמְעַת שֶׁאַתָּה תִּנְצַל בְּתַבָּה, לֹא נִכְנָסָה בְּלַבְּךָ רַעַת הָעוֹלָם, וְעֲשִׂיתָ תַבָּה וְנִצַּלְתָּ. וְכַעַת שֶׁנֶּאֱבָד הָעוֹלָם, פְּתַחֲתִי פִיךָ לְדַבֵּר לְפָנֵי בְּקָשׁוֹת וְתַחֲנוּנִים! ?

בֵּינן שֶׁרָאָה כֶּף נח, הַקְרִיב עֹלוֹת וְקַרְבָּנוֹת, שֶׁכְּתוּב (שם ח) וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין הַצְּדִיקִים שֶׁהֵיוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כֶּף וּבֵין נח. נח לֹא הִגִּין עַל דּוּרוֹ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלָיו כְּאַבְרָהָם. שֶׁפִּיּוֹן שֶׁאָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם (שם יח ב) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה, מִיָּד וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר, וְהִרְבָּה דְבָרִים כְּנֶגֶד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׂאֵל שָׂאֵם יִמְצֵא שֵׁם עֲשֵׂרָה צְדִיקִים שִׁיכְפֹר לְכָל הַדּוּר בְּשִׁבְלֵם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שֶׁהֵיוּ עֲשֵׂרָה בְּעִיר, עִם לוֹט וְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו וּבְנוֹתָיו וְחַתָּנָיו, וְלֹכְנֵי לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר.

בֹּא מִשָּׁה וְהַגִּין עַל כָּל הַדּוּר. פִּיּוֹן שֶׁאָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, יִשְׂרָאֵל חֲטָאוּ, סְרוּ מֵהָר מִן הַדָּרֶךְ - מַה פְּתִיב בּוּ? (שמות לב) וַיַּחֲלֵ מִשָּׁה. מַהוּ וַיַּחֲלֵ? מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאַחֲזַתּוּ חֲלָחְלָהּ. חֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא הִנִּיחַ מִשָּׁה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכְּתוּב (שם ח) וַעֲתָה

אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת.

אמר רבי יוסי מפאן, (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בפרץ עמד בפרץ לפניו. וכן כל הצדיקים הגנו על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלט בהם.

ונח התעכב עמו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו רבוי דברים שמא יבקש עליהם רחמים, ולא השגיח ולא בקש עליהם רחמים, ועשה התבה ונאבד כל העולם.

רבי אליעזר ורבי יהושע היו יושבים בפלכי טבריה. אמר רבי יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו? אמר לו, אפילו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל למוצא אשכול ענבים שאינם מבשלים בין הבסרים, שאלו הנה בין ענבים מבשלים, לא היו כלום.

משמע שכתוב (בראשית ז) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. שהיה לו לומר צדיק לפני, מהו בדור הזה? כלומר, לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים. אמר בלבו: ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שפן שאתפלל על אחרים.

אחר כך אמר רבי אליעזר, על כל זה הנה לו לבקש רחמים על העולם מלפני הקדוש ברוך הוא, שנוח לו מי שאומר טוב על בניו. מנין לנו? מגדעון בן יואש, שלא היה צדיק ולא בן צדיק, ומשום שאמר טוב על ישראל, מה כתוב בו? (שופטים ו) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה? הטובה הזו שאמרת על בני, יהיה לך כח גדול להצילם מיד מדין.

אין מחני נא מספרך אשר כתבת. אמר רבי יוסי מהקא, (תהלים קו כג) ויאמר להשמידם לולי משה בפרץ עמד בפרץ לפניו. וכן כל הצדיקים הגינו על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלוט בהם.

ונח התעכב עמו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו רבוי דברים, שמא יבקש עליהם רחמים, ולא השגיח, ולא פיבקש עליהם רחמים, ועשה התיבה ונאבד כל העולם.

רבי אליעזר ורבי יהושע היו יתבי בפלכי טבריה, אמר רבי יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו. אמר לו, אפילו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל למוצא אשכול ענבים שאינם מבשלים, בין הבסרים, דאלו הנה בין ענבים מבשלים, לא היו כלום.

מזמיע, דכתיב פי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. דהנה ליה למימר צדיק לפני, מהו בדור הזה. כלומר, לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים, אמר בלבו ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שפן שאתפלל על אחרים.

לבתר אמר רבי אליעזר, עם כל דא, הנה ליה למתבע רחמין על עלמא קמי קודשא בריהו הוא, דניחא ליה, מאן דאמר טבא על בנוהי.

מנא לן, מגדעון בר יואש, דלא הנה זפאי, ולא בר זפאי, ומשום דאמר טיבותא על ישראל, מה פתיב ביה. (שופטים ו יד) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה. טיבותא דא דאמרת על בני, יהא לך חילא סגיאה, לשיזבותהון מן ידא דמדין.

מנא לן, מגדעון בר יואש, דלא הנה זפאי, ולא בר זפאי, ומשום דאמר טיבותא על ישראל, מה פתיב ביה. (שופטים ו יד) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה. טיבותא דא דאמרת על בני, יהא לך חילא סגיאה, לשיזבותהון מן ידא דמדין.